

ЗВІТ

ПРО РОБОТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО

ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ

БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗА 2019 РІК

У книгозбірнях навчальних закладів відбувається зміна основних пріоритетів діяльності. Процес модернізації системи вищої освіти та потреба в керуванні потоками інформації кардинально змінюють характерні риси бібліотек. При цьому незмінним залишається головне функціональне призначення – інформаційне забезпечення навчально-виховного та науково-дослідного процесів навчального закладу. Зростання вимог до бібліотеки університету сприяє реорганізації напряму її діяльності шляхом нарощування інформаційного потенціалу, збільшення електронного ресурсу та швидкого доступу до нього.

Тому впродовж звітнього періоду всі бібліотеки об'єднання удосконалювали та запроваджували нові форми й методи роботи, брали активну участь в інформаційному забезпеченні навчального і науково-дослідного процесів навчальних закладів, трансформуючи весь комплекс послуг для якомога повнішого задоволення потреб різних категорій користувачів.

Основну увагу, як і раніше, звертали на формування інформаційно-ресурсної бази бібліотек, удосконалення обслуговування користувачів, розкриття фондів засобами довідково-бібліографічного апарату, різноманітних наочних та просвітницьких форм, навчання читачів навикам пошуку та відбору інформації, сприяння всебічному розвитку особистості майбутнього спеціаліста.

Протягом звітнього 2019 року важливе значення займало запровадження інноваційних технологій, розширення доступу користувачів до локальних та світових ресурсів, використання наукометричних та бібліометричних досліджень для підвищення ефективності діяльності Івано-Франківського обласного методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО).

Було проведено засідання обласного методичного об'єднання на теми:

- Створення електронно-інформаційного середовища бібліотеки як наукової бази для інформаційного супроводу науково-дослідного та навчального процесів ІФНМУ (*Бібліотека Івано-Франківського національного медичного університету*);
- Традиційна та інноваційна діяльність відділу обслуговування Наукової бібліотеки ПНУ (*Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника*);
- Книжкова спадщина бібліотек ЗВО: визначення та збереження (*Науково-технічна бібліотека Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*).

Університетські бібліотеки, які є посередниками між постійно зростаючим потоком інформації та її користувачами, покликані забезпечувати успішний інформаційний супровід навчального процесу. Характерною ознакою сьогодення є поєднання моделей діяльності бібліотек закладів вищої освіти: паралельне застосування ними традиційних та нових форм роботи з використанням новітніх інформаційних технологій. Саме ці питання і розглядалися на засіданні, темою якого була **«Традиційна та інноваційна діяльність відділу обслуговування Наукової бібліотеки ПНУ»**.

Основний доповідач - завідувач відділу обслуговування науковою та навчальною літературою наукової бібліотеки ПНУ ім. Василя Стефаника Ірина Павлюк, розповіла про багатоаспектну діяльність відділу в сучасних умовах, його основні функції, які сприяють задоволенню запитів користувачів – це доступність, достовірність, швидкість опрацювання та надання інформації, а також торкнулася тих проблем, які сприяють зменшенню всіх показників процесу обслуговування користувачів. Це, в першу чергу, тенденція зменшення контингенту студентів, їх відрахування, можливість одержання без значних зусиль необхідної інформації через Інтернет, активне використання ресурсів інтернету поза мережами бібліотеки університету.

У науковій бібліотеці ПНУ ім. В. Стефаника

Для працівників відділу обслуговування користувач є головною особою в бібліотеці. Мобільність, креативність і різноманітність заходів, які проводять працівники відділу – це те, що покращує співпрацю користувачів та бібліотекарів. З цією метою удосконалюються наявні, традиційні форми та методи: тижні та години інформації; діалогі-бесіди; тематичні огляди, виставки та перегляди; зустрічі з цікавими людьми та різноманітні презентації; інтелектуальні ігри «Що?Де?Коли?», виставки-експозиції творчих робіт та ін.

А також запроваджуються в практику роботи нові форми. Цікавою новинкою є інтерв'ю-діалог, бліц-інформація для студентського радіо, реклама бібліотеки у школах, співпраця бібліотеки зі школою кураторів, соціальні мережі.

Активну участь в обговоренні даного питання взяли представники Науково-технічної бібліотеки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу та бібліотеки Івано-Франківського національного медичного університету, які поділилися своїм практичним досвідом з даного питання.

І як висновок, заключним акордом засідання бібліотечних працівників стала думка про те, що сьогодні університетським бібліотекам, щоб залишатися цікавими, привабливими і потрібними користувачам, необхідно йти в ногу з часом, не забувати про традиційне, обов'язково оновлювати звичні форми роботи та орієнтуватися на нового користувача. Справити враження на сучасного користувача, зробити його відвідування бібліотеки яскравою подією – це найважливіше наше завдання.

29 травня 2019р. на базі науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ відбулося засідання обласного методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти на тему **«Книжкова спадщина бібліотек ЗВО: визначення та збереження»**.

Учасники засідання – представники бібліотек Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Івано-Франківського національного медичного університету, а також бібліотеки Академії Івана Золотоустого.

Збереження і передача національної пам'яті – це справа не тільки усього громадянського суспільства, а й бібліотеки як соціального інституту. Така діяльність сприяє росту національної самосвідомості, піднесенню почуття національної гордості за свою історію, культуру, мову, звичаї та традиції. Стародруки та рідкісні видання є незамінним джерелом з історії нашого народу, його культури та освіти, їх вивчення сприяє поверненню історичної пам'яті. Історико-культурна роль унікальних книжок і загалом фондів рідкісних видань полягає у впливі духовної культури минулого на духовний світ сучасної людини.

Завідувач сектору зберігання фондів науково-технічної бібліотеки Тетяна Степашкіна розповіла про історію виникнення понять «рідкісна книга», «книжкова пам'ятка», «цінні видання». У другій половині XIX ст. через значне збільшення видавничої продукції та, відповідно, фондів у європейських бібліотеках відбувається відокремлення книгосховищ. Тоді ж була усвідомлена необхідність відокремлення та компактна розстановка певних масивів цінних видань, рукописів та інкунабул.

Така тенденція призвела до створення відділів рідкісних та цінних книг. У 80-х роках міжнародна спільнота звернула свою увагу на рідкісні фонди бібліотек. Так Міжнародною Федерацією бібліотечних асоціацій (ІФЛА) у 1984 році була ухвалена програма „Збереження та консервація” (РАС), спрямована на розроблення правил зберігання та використання бібліотечних фондів. З метою реалізації проектів збереження бібліотечних та архівних фондів у 1992 році було створено Програму ЮНЕСКО «Пам'ять світу», у рамках якої з 1995 року було засновано реєстр «Пам'ять світу», завдяки якому можна прослідкувати еволюцію думки, відкриттів та досягнень суспільства. Були названі університетські бібліотеки, чії старовинні фонди мають статус об'єкту національного наукового надбання України.

Умови зберігання й використання рідкісних та цінних книг повинні бути спрямовані на максимальне збереження їх первісного вигляду; без цього книжкова пам'ятка стає джерелом опублікованого твору, але не може задовольнити суспільну потребу в книзі як засобі пізнання історії та культури через особливості видання.

У науково-технічній бібліотеці ІФНТУНГ

Забезпечення збереженості фондів – єдиний безперервний процес, що починається з моменту надходження документа до бібліотеки й триває протягом усього періоду його зберігання й використання.

Прагнення України зайняти належне місце в сучасному європейському культурному процесі, завдання мати власне обличчя в контексті розвитку європейської та світової цивілізації неможливе без усвідомлення свого історичного коріння шляхом вивчення і популяризації історичного минулого, пам'яток культурної спадщини, їх органічного включення в суспільне життя.

Під час спілкування було обговорено різні питання, що стосуються організації, збереженості та популяризації книжкових спадщин університетських бібліотек.

31 жовтня 2019р. на базі бібліотеки Івано-Франківського національного медичного університету відбулося засідання обласного методичного об'єднання на тему «**Створення електронно-інформаційного середовища бібліотеки як наукової бази для інформаційного супроводу науково-дослідного та навчального процесів ІФНМУ**». Учасники засідання –

представники бібліотек Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ, а також проректор Академії Івана Золотоустого Олег Білоус, який був запрошений з ініціативи голови методичного об'єднання, директора НТБ Романа Пуйди.

Завідувач інформаційно-бібліографічного відділу Г.М. Якимович зауважила, що сьогодні бібліотека є потужним бібліотечно-інформаційним комплексом. Досягненням в цьому є те, що робота здійснюється з використанням сучасних інформаційних технологій, які сприяють активізації та модернізації роботи бібліотеки, організації доступу до вітчизняних і світових інформаційних ресурсів, поширення результатів науково-дослідної та науково-інформаційної діяльності університету.

Програмне забезпечення «УФД/Бібліотека» дало змогу на більш високому рівні накопичувати електронний інформаційний ресурс, надавати сервісні послуги користувачам, створити інформаційне забезпечення наукового, навчального та виховного процесів університету. Одним з основних напрямів роботи бібліотеки є інформаційно-документальне забезпечення науково-дослідної діяльності університету.

Велику увагу працівники книгозбірні приділяють масовому інформуванню професорсько-викладацькому складу та студентів університету про нові надходження літератури з різних галузей знань на Днях інформації. Бібліотека ІФНМУ дійсно займає особливе місце в навчальному закладі, тому що є інформаційною основою науково-освітнього та виховного процесів, оперативно реагує на запити, вимоги, побажання користувачів та постійно підвищує рівень професійної компетентності працівників.

Засідання обласного методичного об'єднання у бібліотеці ІФНМУ

Система занять з **підвищення кваліфікації** планувалася з урахуванням складності питань, які були важливими та актуальними на даному етапі та відзначалася постійним пошуком і впровадженням інновацій, зумовлених викликом часу і перспективами розвитку освітніх технологій. На даний час головними завданнями в цьому напрямку є формування бібліотекаря як спеціаліста, підвищення й розвиток творчої ініціативи фахівців, диференційована методична допомога працівникам з урахуванням рівня їх професійної підготовки, підвищення бібліотечної культури, формування позитивного іміджу бібліотеки закладу вищої освіти.

З метою підвищення професійної кваліфікації бібліотечних працівників Івано-Франківського обласного методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти проводилися такі заходи як семінари, практикуми, круглі столи в рамках проведення засідання секцій основних відділів бібліотек.

Так за звітний рік відбулись засідання 4-х секцій основних відділів бібліотек ЗВО:

- з питань обслуговування користувачів;
- з питань інформаційних технологій;
- з питань інформаційно-бібліографічної діяльності;
- з питань формування та збереження фондів.

Вивчення та дослідження функціонування соціальних мереж є актуальною темою для бібліотечних працівників, що й стало головним питанням засідання секції з питань обслуговування користувачів.

У науковій бібліотеці ПНУ ім. В. Стефаника

Круглий стіл на тему «Соціальні мережі як засіб маркетингової діяльності відділів обслуговування користувачів в бібліотеках ЗВО» відбувся на базі наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. З повідомленнями виступили Олег Гуцуляк – вчений секретар НБ ПНУ та Іван Юречко – бібліотекар I категорії НБ ПНУ.

Щоб утримати свої позиції в сучасному інформаційно-комунікаційному просторі, створити комфортні умови для своїх користувачів, піднести рівень їх обслуговування, бібліотека ПНУ долучилася до соціальної мережі Facebook (сторінка створена в 2017р.), що дозволило поширювати інформацію про діяльність бібліотеки більш широкою аудиторією.

У наш час соціальні мережі асоціюються з особливим видом структур, які є інтернет-платформою для створення і підтримки особистих та професійних зв'язків між людьми. Нові реалії вимагають вести пошук моделей взаємодії з читачами. Зокрема, активно просувати інформаційно-аналітичні продукти в соціальних мережах, тобто переміщувати їх туди, де є потенційні споживачі цих продуктів.

Цікавим, корисним та змістовним для учасників засідання секції став досвід бібліотек обласного методичного об'єднання в напрямку використання соціальних мереж як засобу маркетингової діяльності університетських книгозбірень.

Програма семінару «Колекції – книжкові пам'ятки у фондовому зібранні університетських бібліотек», який відбувся в рамках засідання секції з питань формування та збереження фондів, включала наступні питання:

«Українські видання у рідкісному фонді науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ» (Завідувач сектору зберігання фондів НТБ ІФНТУНГ Т.В. Степашкіна)

«Формування фонду рідкісних видань у науковій бібліотеці Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника»
(Вчений секретар наукової бібліотеки ПНУ ім. В. Стефаника Олег Гуцуляк)

«Унікальні пам'ятки стародруків митрополита Андрея Шептицького в Академічній бібліотеці Івана Золотоустого»
(Директор бібліотеки Академії Івана Золотоустого Іванна Стрихар)

Виступає завідувач сектору зберігання фондів НТБ Тетяна Степашкіна

Завідувач сектору зберігання фондів НТБ Тетяна Степашкіна представила слайд-презентацію про колекції українських видань у фонді рідкісних видань науково-технічної бібліотеки.

Враховуючи історичні реалії розвитку нашого регіону, великий інтерес викликають документи, які були видані у Львові, Бориславі польською мовою (29 примірників). Загалом це книги з геології, які були видані у різних видавництвах. Також зупинилася на колекції прижиттєвих видань українських науковців, зокрема таких як : Петро Буштедт, Роман Виржиковський, Григорій Махів, Євген Патон та ін. Наразі йде робота щодо збору та формуванню матеріалів для створення окремої колекції прижиттєвих видань видатних українських науковців, праці яких знаходяться у рідкісному фонді бібліотеки.

Цікавим та змістовним був виступ вченого секретаря наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Олега Гуцуляка. Сьогодні фонд рідкісних видань налічує 4757 прим. книг і періодичних видань з усіх галузей знань українською, російською та іноземними мовами. В результаті багатолітньої роботи були виділені колекції:

1. Книги видання до 1917 р.
2. Книги видання 1918-1939 рр.
3. Книги видання 1940-1945 рр.
4. Прижиттєві видання українських письменників.
5. Періодичні часописи.
6. Видання іноземними мовами.

Виступає вчений секретар наукової бібліотеки ППУ ім. В. Стефаника Олег Гуцуляк

Директор бібліотеки Академії Івана Золотоустого Іванна Стрихар ознайомила учасників семінару з історією бібліотеки, першим меценатом якої став єпископ Андрей Шептицький. Загальний бібліотечний фонд налічує майже 30 тис. прим. (в тому числі 10 тис. монографій та періодичних видань англійською, німецькою, італійською, іспанською та французькою мовами). Бібліотека володіє колекцією діаспорної періодики 70-х років ХХ ст., а також рідкісними літургійними стародруками та цінними книгами. Та найбільш вражає унікальний фонд рідкісних та цінних видань – Фонд Митрополита Андрея Шептицького, який потребує наукового вивчення та опрацювання, бібліографічного впорядкування.

В даному фонді є дуже рідкісні фоліанти, першодруки – інкунабули (книги до 1500 року, палеотипи (книги з 1501 по 1551 рр.). Серед них – книжки, надруковані латиною, кирилицею та старослов'янською мовами. Старовинні книги приваблюють до себе давниною сторінок, тасмницями долі їх авторів та власників видань, вони несуть інформацію про історію минулих поколінь. Презентація фонду рідкісних видань бібліотеки Академії Івана Золотоустого вразила своєю унікальністю та цінністю.

Виступає директор бібліотеки Академії Івана Золотоустого Іванна Стрихар

Можна з впевненістю стверджувати, що професійне спілкування та навчання збагатили учасників проведеного семінару досвідом, новими ідеями, дали насагу на подальшу роботу, адже старовинні книги несуть інформацію про історію різних поколінь і збереглися вони завдяки старанній праці бібліотекарів. Кожне покоління, отримавши від попереднього

книжкові пам'ятники повинно зберегти і передати їх подальшим поколінням.

На завершення семінару відбулася екскурсія до виставкового залу рідкісних та цінних видань науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ.

У Виставковому залі рідкісних та цінних видань науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ

31 жовтня 2019 р. на базі бібліотеки Івано-Франківського національного медичного університету відбулося **засідання секції з питань інформаційно-бібліографічної діяльності.**

Процес підвищення читацької культури в студентів закладів вищої освіти передбачає виховання інтересу до читання як особливої духовної потреби, розвиток навичок орієнтації в інформаційному просторі, озброєння алгоритмом самостійного опрацювання різноманітних джерел інформації. Саме цій темі був присвячений семінар **«Інформаційно-освітнє середовище університетської бібліотеки як засіб формування читацької культури студентів».**

Бібліограф I категорії бібліотеки ІФНМУ Панкевич Н. А. звернула увагу на те, що без формування інформаційної культури, без надання студентам знань про можливості нових інтегрованих інформаційно-пошукових систем, без висвітлення переваг, що дають такі системи, не буде досягнуто ні значної економії часу для користувачів, ні взагалі користі від придбання та використання таких систем.

На семінарі були розглянуті такі питання як доступ до бібліографічних даних наукових статей з престижних періодичних видань, про методи та засоби розвитку навичок та умінь

звертання до інформації сучасних користувачів, про бази даних Scopus, Web of Sciece, про створення рекомендаційних списків та бібліографічних покажчиків. Важливим у роботі бібліотеки ІФНМУ є створення на сайті університету бібліотечної сторінки як унікальної можливості налагодження діалогу «бібліотекар-читач».

В обговоренні даного питання взяли участь також спеціалісти інших бібліотек обласного методичного об'єднання (науково-технічна бібліотека ІФНТУНГ, наукова бібліотека Прикарпатського університету ім. В. Стефаника).

У бібліотеці ІФНМУ

В бібліотеці Івано-Франківського національного медичного університету в рамках засідання **секції з питань інформаційних технологій** відбувся семінар **«Предметний рубрикатор як невід'ємний елемент електронного каталогу бібліотеки»**. Електронний каталог (ЕК) є основою інформаційного обслуговування та базовим інформаційним продуктом бібліотеки в сучасних умовах. Доступ до ЕК у мережі Інтернет, можливість мобільного пошуку інформації в зручний для користувача час, роблять ЕК одним із найпопулярніших бібліотечно-бібліографічних ресурсів.

Головний бібліограф інформаційно-бібліографічного відділу Заровецька Л.М. звернула увагу, що предметний рубрикатор є складовою частиною ЕК. Предметні рубрики служать довідником, що орієнтує читача в системі понять галузі. Крім того, предметизація виявляється дуже корисною для тих читачів, інформаційні потреби яких не виражені досить чітко. Процес створення предметного рубрикатора ніколи не вичерпає себе, тому що завжди будуть виникати нові поняття, ускладнюватися запити користувачів.

Застосування новітніх технологій вимагає від бібліотечних працівників бути в постійному пошуку, удосконалювати процеси бібліотечної роботи.

В обговоренні теми взяли участь спеціалісти інших бібліотек обласного методичного об'єднання (науково-технічна бібліотека ІФНТУНГ, наукова бібліотека Прикарпатського університету ім. В. Стефаника), які також поділилися інформацією про власний досвід роботи в даному напрямку.

Засідання секції з питань інформаційних технологій у бібліотеці ІФНМУ

І в подальшому робота Івано-Франківського обласного методичного об'єднання буде направлена на сприяння розвитку та вдосконалення основних методів і форм бібліотечної та бібліографічно-інформаційної діяльності бібліотек, формування фондів бібліотек в умовах розвитку електронних інформаційних технологій, вдосконалення бібліотечних сервісів на допомогу науковій діяльності ЗВО, організацію підвищення бібліотечної кваліфікації, на вивчення, узагальнення та популяризацію передового досвіду.

**Голова Івано-Франківського обласного методичного
об'єднання бібліотек закладів вищої освіти,
директор науково-технічної бібліотеки ІФНТУНГ**

Р. Б . Пуйда